Rijksbegroting 2012:
Belangrijkste punten voor de steden

"Miljoenennota mist visie die steden structureel sterker maakt"

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	**3**
1.1	Eerste Miljoenennota van het kabinet Rutte-Verhagen	3
1.2	Stedelijke highlights	6
2	**De departementale begrotingen**	**7**
2.1	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	7
2.2	Volksgezondheid, Welzijn en Sport	9
2.3	Infrastructuur en Milieu	12
2.4	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	13
2.5	Veiligheid en Justitie	14
2.6	Economie, Landbouw en Innovatie	16
2.7	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen	19
2.8	Buitenlandse Zaken	20

1 Inleiding

1.1 Eerste Miljoenennota van het kabinet Rutte-Verhagen

De Troonrede is op het moment dat deze e-alert de deur uit gaat nog niet door koningin Beatrix uitgesproken, en we weten dus nog niet wat het verhaal van het kabinet Rutte-Verhagen achter de voorstellen is die het kabinet naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Met het lekken van de Miljoenennota 2012 en de begrotingen per departement krijgen we al wel een beeld over wat de steden te wachten staat. En dat beeld is niet rooskleurig. In 2012 bezuinigt het kabinet Rutte-Verhagen 5,8 miljard euro en gaan de lasten met 1 miljard euro omhoog. Het is de eerste stap van het totaal van 18 miljard euro die het kabinet in de komende vier jaar wil ombuigen, waarvan ongeveer 12 miljard euro aan bezuinigingen en 6 miljard euro aan lastenverzwaringen.

Met de voorgestelde bezuinigingen wordt het begrotingstekort volgens het kabinet teruggebracht van 5,1% van het bruto binnenlands product (bbp) in 2010 tot 2,9% in 2012 en blijft daarmee net onder de 3% die in Europees verband is afgesproken. Met de voorgestelde maatregelen en de te verwachten matige groei van de Nederlandse economie in 2011 en 2012 met respectievelijk 1,5% en 1%, duidelijk minder dan de gemiddelde groei van de afgelopen twintig jaar (2,25%), daalt de werkloosheid naar verwachting niet verder en stabiliseert deze naar verwachting op gemiddeld 4,25%. Is het macroperspectief op papier niet al te slecht, op lokaal niveau is echter veel meer aan de hand.

Het lokale bestuur wordt geconfronteerd met grote opgaven

Gemeenten worden geconfronteerd met grote bezuinigingen, terwijl zij tegelijkertijd voor aanzienlijke maatschappelijke opgaven staan. Nu het Rijk het accent legt op bezuinigingen en op onderdelen wezenlijke hervormingen naar achteren schuift, zullen de steden moeten laten zien dat het wel degelijk mogelijk is te vernieuwen. Dat vraagt van het Rijk voldoende beleidsvrijheid aan gemeenten te geven om de bedrijfsvoering aan te passen, budgetten te realloceren en de decentralisatie van tal van taken naar eigen inzicht in te vullen.

Op het Gemeentefonds wordt fors gekort. Naast de voorzieningen die gemeenten moeten treffen om de ca. 1 miljard euro aan verliezen op de grondexploitaties goed te maken, krijgen de gemeenten met tal van andere bezuinigen te maken. Uit de septembercirculaire bleek al dat het accres voor gemeenten 179 miljoen euro lager uitvalt dan in het voorjaar nog werd verwacht. Daarbovenop hebben gemeenten al meerdere rekeningen van het kabinet gepresenteerd gekregen. Zoals de 200 miljoen euro korting op de Wet maatschappelijke ondersteuning, het tekort van 669 miljoen euro op

de Wet werk en bijstand en de 50 miljoen korting, oplopend tot 100 miljoen euro, op de algemene uitkering.

Daarnaast staan op het gebied van sociale zekerheid en de zorg flinke bezuinigingen, grootschalige veranderingen en vernieuwingen voor de deur. Voor burgers stijgt de zorgpremie en gaat de zorgtoeslag omlaag. Verder bezuinigt het kabinet op kinderbijslag en kinderopvangtoeslag. Ook wordt er flink bezuinigd op de huurtoeslag. Tegenover deze en tal van andere bezuinigingen die voor arm en rijk van toepassing zijn worden op een aantal terreinen inkomensafhankelijke regelingen ingevoerd. Zo wordt de compensatie die chronische zieken en gehandicapten ontvangen voor hun hoge zorgkosten vanaf 2013 inkomensafhankelijk. Verder gaan ouders met twee kinderen die twee dagen per week naar de opvang gaan, meer betalen afhankelijk van hun inkomen.

De consequenties zullen zijn dat groepen burgers en gezinnen een toenemend beroep zullen gaan doen op gemeentelijke uitkeringen en regelingen. Naast de gemiddelde inkomensdaling van 1 procent die in de Miljoenennota wordt voorspeld, zijn naar verwachting aanzienlijke inkomensdalingen te verwachten bij specifieke groepen. Eerste becijferingen voorspellen dalingen van tientallen procenten. Vooral bij gezinnen en huishoudens met ouderen, kinderen en jongvolwassenen die een beroep moeten doen op uitkeringen, zorg, welzijn en hulp. De armsten, de meest kwetsbaren en de mensen die door geboorte of ongeluk de pech hebben te beschikken over een fysieke en/of geestelijke beperking, zullen zich noodgedwongen tot de eerste overheid wenden. En de steden kunnen hun ogen niet sluiten voor de gevolgen die de stapeling van de bezuinigingen hebben voor hun kwetsbare burgers en voor de gevolgen daarvan in de buurten en wijken waar verhoudingsgewijs veel burgers wonen die het minder hebben getroffen dan een heleboel anderen in onze samenleving.

De opgaven kunnen nog groter worden

Nu al komen gemeenten miljoenen tekort op de Wet werk en bijstand. Op iedere uitkering die gemeenten moeten verstrekken, leggen zij zelf al € 570 per jaar toe. De verwachting is net als afgelopen jaar het aantal aanvragen voor bijstand ook in 2012 zal toenemen en dat door de invoering van de gezinsbijstand meer en meer gezinnen een beroep op gemeenten zullen gaan doen voor schuldhulpverlening. Het sterk verminderen van de re-integratiebudgetten legt de kosten van de ambitie van het kabinet bij gemeenten. En daarbij kan de onlangs in ere herstelde ´trap-op-trap-af´ systematiek de komende jaren de gemeenten nog verder in problemen brengen als de in de MEV 2012 opgenomen´onzekerheidsvariant´ waarheid zou worden. In dat geval zullen gemeenten namelijk miljoenen meer moeten gaan bezuinigen.

Het Centraal Planbureau (CPB) wijst namelijk in de Macro Economische Verkenningen 2012 (MEV 2012) op de grote onzekerheden en op de kans van een volgende grote schok op de financiële markten. Het CPB heeft daartoe in de MEV 2012 een 'onzekerheidsvariant' opgenomen waarin de

mogelijke gevolgen van een nieuwe financiële crisis worden geïllustreerd. Volgens het planbureau zal in dat geval een bedrag van 5 miljard extra bovenop de huidige 18 miljard euro moet worden omgebogen. Inspelend op deze mogelijkheid ligt volgens het planbureau het accent in de Miljoenennota te veel op bezuinigingen en te weinig op hervormingen. Naast bezuinigingen zijn volgens het CPB ook maatregelen nodig die structureel de overheidsfinanciën in beter vaarwater brengen, zoals maatregelen in de sfeer van het pensioenstelsel, de zorg, de woningmarkt, mobiliteit en de arbeidsmarkt.

De echte hervormingen en vernieuwingen moeten komen van het lokale bestuur
De Raad van State, de belangrijkste adviseur van de overheid, vindt dat het kabinet met de Miljoenennota wel aangeeft hoe buitengewoon ernstig de Europese crisis en de langdurige structurele risico´s voor de Nederlandse welvaart zijn. Maar daarmee geeft het volgens de raad nog nauwelijks antwoord op de vraag hoe de maatschappij daarmee om moet gaan. De Raad van State is uiterst kritisch omdat twijfelachtig is of de bezuinigingen genoeg zullen zijn; het kabinet had vanwege de ernst van de situatie veel verdergaande keuzes moeten maken. Volgens de Raad ontbreekt er een concreet en geloofwaardig beleidsperspectief.

Uit de publicatie van Miljoenennota en de begrotingen van de afzonderlijke departementen kan geconcludeerd worden dat de benodigde hervormingen van het lokale bestuur moeten komen. Door de stapeling van beleidswijzigingen en bezuinigingen met specifieke kwetsbare huishoudens zal een groter beroep worden gedaan op gemeentelijke regelingen en ondersteuning. De gemeente ontbeert echter de middelen om dit beroep te kunnen honoreren. Ook de decentralisaties van beleid en de kortingen op de middelen kunnen de steden niet zonder meer op zich gaan nemen. Gemeenten zullen in belangrijke mate hun bedrijfsvoering moeten gaan aanpassen. Volgens de begrotingen moet de handhaving versterkt worden, moet men integraal gaan werken en moet men tot regionale uitvoeringsorganisaties komen voor de nieuwe Wet werken naar vermogen. Deze immense opgave kan alleen met aanzienlijke hervormingen succesvol aangepakt worden door de lokale bestuurders. Het is te hopen dat het kabinet inziet dat dit alleen mogelijk is als de gemeenten voldoende beleidsvrijheid krijgen, schotten mogen doorbreken, middelen mogen samenvoegen en nieuwe paden mogen bewandelen. Alleen dan kunnen de steden en hun inwoners structureel sterker worden.

De Miljoennota en de afzonderlijke begrotingen van de departementen overziend zouden de volgende twee punten misschien wel eens de belangrijkste op de politieke agenda voor de komende tijd kunnen worden. Ten eerste de vraag naar de te verwachten effecten van de stapeling van bezuinigingen van Rijk en gemeenten. Wat zijn de concrete consequenties voor burgers en huishoudens en worden de armen, de minder bedeelden en de kwetsbaren niet te veel de dupe van de voorgestelde maatregelen. En daaraan gekoppeld: kan als de balans wordt opgemaakt worden gesproken van 'rechtvaardige'

bezuinigen; waarbij de lasten op een eerlijke manier zijn verdeeld en waarmee de kloof tussen rijk en arm niet groter is geworden en mogelijk zelfs nog wat is verkleind. Ten tweede de vraag of met de verwachten bezuinigingen door het kabinet niet te veel het accent is komen te liggen op het halen van korte termijndoelstellingen (een bezuiniging van 6,8 miljard euro in 2012), en te weinig aan het structureel versterken van de economische en sociale kracht van steden en van Nederland.

1.2 Stedelijke highlights

Burgers gaan zelf betalen voor hun inburgering en de deelgemeenten en de stadsdelen worden afgeschaft. Met corporaties zullen afspraken worden gemaakt om meer woningen beschikbaar te stellen voor verkoop aan huurders of verhuur zonder staatssteun. IPO, VNG en Rijk stellen gezamenlijk een visie op de stedelijke vernieuwing op en de programmering van de verstedelijking wordt overgelaten aan provincies en gemeenten. Hiernaast worden tal van bezuinigingen in de zorg aangekondigd. Burgers gaan meer betalen in allerlei opzichten. De zorgkosten nemen toe en iemand die niet komt opdagen voor een afspraak in het ziekenhuis zal wel de rekening moeten betalen. Gemeenten krijgen geleidelijk wel meer zeggenschap over middelen/ capaciteit van MEE. Zoals bekend zal het Persoonsgebonden Budget (PGB) worden beperkt en per 1 januari 2014 wettelijk worden verankerd. Het kabinet heeft er voor gekozen om de extra investeringen in infrastructuur, oplopend van 100 miljoen euro in 2013 tot 500 miljoen in 2015 door te laten gaan. Dit zijn slechts enkele highlights uit de Rijksbegroting 2012. Meer informatie over de beleidsvoornemens per departement is te vinden in de hiernavolgende hoofdstukken.

2 De departementale begrotingen

De begroting 2011 was vanwege de demissionaire status van het vorige kabinet betrekkelijk beleidsarm. Van de eerste begroting van het kabinet Rutte-Verhagen voor 2012 kan dat niet worden gezegd. Terwijl het vorige kabinet nog flink in de buidel tastte om er voor te zorgen dat de economie als gevolg van de huizen- en bankencrisis niet nog verder weg zou zakken, en in de vorige begroting de eerste stappen werden gezet naar meer evenwichtige overheidsfinanciën, heeft dit kabinet in de begroting een aantal ingrijpende maatregelen uitgewerkt. Daarmee zijn de eerste stappen gezet in de in het regeerakkoord vastgelegd bezuinigingsopgave van 18 miljard euro.

2.1 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

- Om het aantal bestuurslagen en het aantal bestuurders terug te dringen, zet het kabinet in op het afschaffen van deelgemeenten en stadsdelen. Verder zet het kabinet in op een eventuele fusie in de Randstad, het liefst tussen Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. Meer taken op het terrein van het regionaal economisch beleid, natuur, ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer gaan naar de provincies;
- Het kabinet verwacht geen teruggang in het aantal immigranten en asielzoekers. In 2015 zullen evenveel verblijfsvergunningen worden afgegeven als in 2012;
- In het kader van het asiel- en immigratiebeleid komt er een versnelling van procedures en illegaal verblijf in Nederland wordt strafbaar;
- Er wordt een wetsvoorstel opgesteld voor een algemeen verbod op het dragen van gelaatsbedekkende kleding op openbare plaatsen, in voor publiek toegankelijke gebouwen, bij onderwijs- en zorginstellingen en het openbaar vervoer. Streven inwerkingtreding: 1 januari 2013;
- Kennismigratie zal worden bevorderd en de voorwaarden voor gezinsmigratie worden aangescherpt;
- Het beleid gericht op het herstellen van algemene voorwaarden voor integratie en burgerschap heeft voorrang boven beleid dat is gericht op bijzondere knelpunten, afzonderlijke bevolkingsgroepen of speciale wijken;

- Het specifiek integratiebeleid, waaronder de aanpak van Marokkaanse en Antilliaanse probleemjongeren wordt beëindigd, de Wet overleg minderheden wordt ingetrokken;

- Inburgeraars moeten zelf betalen voor hun inburgering. De bestaande bekostiging wordt afgebouwd naar 92 miljoen (2012), 46 miljoen (2013), naar 0 euro (2014 en verder).

- Het Nederlanderschap kan alleen worden verkregen als afstand wordt gedaan van andere nationaliteiten (indien daar afstand van kan worden gedaan). Personen die binnen 5 jaar na verkrijging van het Nederlanderschap voor een zwaar misdrijf zijn of worden veroordeeld, zal het Nederlanderschap worden ontnomen;

- Met gemeenten, maatschappelijke organisaties en burgers wordt een Agenda voor Hedendaags Burgerschap opgesteld;

- Het kabinet gaat er van uit dat de uitgaven voor de hypotheekrenteaftrek oplopen van 9,4 miljard nu naar 11,4 miljard in 2016;

- Om de woningmarkt te verbeteren zal tot 1 juli 2012 de overdrachtsbelasting worden verlaagd van 6% naar 2%;
- Met corporaties worden afspraken gemaakt om meer woningen beschikbaar te stellen voor middengroepen door verkoop aan huurders of verhuur zonder staatssteun;
- Huurders krijgen het recht om hun corporatiewoning tegen een redelijke prijs te kopen;
- Het wordt mogelijk om de huur van hogere inkomens (vanaf 43.000 euro) jaarlijks met 5 % maximaal te verhogen;
- In schaarstegebieden worden de huurpunten verhoogd met 25 punten;
- Door extra bezuinigingen op de huurtoeslag, 100 miljoen euro in 2012 oplopend tot 157 miljoen in 2015, gaan huishoudens met een huurtoeslag er in 2012 gemiddeld 111 euro op achteruit;
- Verhuurders krijgen vanaf 2014 te maken met een huurtoeslag;
- Meer ruimte voor woningbouw en particulier opdrachtgeverschap;
- Rijk, IPO en VNG stellen samen een visie op stedelijke vernieuwing op. Het ISV-budget loopt terug naar 148 miljoen in 2012, 153 miljoen (2013) en 139 miljoen in 2014, naar 0 euro in de jaren daarna. Het budget voor stedelijke vernieuwing –bodem- bedraagt tot en met 2014 21 miljoen euro per jaar en stopt daarna;
- De preventieve aanpak in de Ortega-gemeenten (New Towns) zal worden geëvalueerd;
- Er komt een Nationaal Programma Rotterdam-Zuid;

- Met de bouwsector, overheden en kennisinstellingen zal een investerings- en innovatieagenda worden opgesteld. De investeringscondities voor de bouw zullen worden verbeterd en nieuwe verdienmodellen worden verkend;
- Invoering van een nieuw Bouwbesluit per 1 januari 2012;
- De invoering van de herziende Woningwet is gepland in 2012. De wet- en regelgeving is o.a. gericht op het versterken van de relatie op lokaal niveau tussen gemeenten en corporaties;
- Experimenten in topkrimp- en anticipeerregio's worden gecontinueerd en ondersteund met kennis. Ook wordt grensoverschrijdende samenwerking in deze regio's bevorderd;
- Energiebesparing zal ook in 2012 worden gestimuleerd, onder meer via een aanpak voor bestaande gebouwen (Blok voor Blok) en de invoering van een energielabel voor nieuwbouw per 1 juli 2012;
- Het kabinet gaat ervan uit dat door fusie van Nicis Institute met KEI, SEV en Nirov er een sterk nationaal kennisinstituut voor stedelijke en regionale ontwikkeling ontstaat en dat de gezamenlijke programmering zal leiden tot meer synergie in activiteiten en meer oog voor dwarsverbanden tussen beleidssectoren. Het kabinet acht het uitvoeren van onderzoek noodzakelijk voor het onderbouwen van beleid, het verrichten van strategische verkenningen en het bieden van instrumenten aan andere partijen om hun rol en verantwoordelijkheden waar te maken. Het de begroting van BZK zijn de volgende bedragen opgenomen voor de samenwerkende kennisinstellingen: 3,2 miljoen euro (2012) en daarna 1,8 miljoen euro per jaar (2013 t/m 2016);
- BZK ondersteunt o.a. gemeenten met kennis en kunde door het beschikbaar stellen van inzichten over effectieve aanpak in gebieden waar leefbaarheid onder druk staat;
- Het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken ontvangt t/m 2013 een bijdrage ten behoeve van bewonersparticipatie in steden, met name voor aandachtswijken;
- De programmering van de verstedelijking wordt overgelaten aan provincies en gemeenten. Er zal in regio's geen directe rijksbetrokkenheid meer zijn bij woningbouwprogrammering, behalve in de Noord- en Zuidvleugel van de Randstad;
- Het kabinet kiest voor uitbreiden en vereenvoudigen van de elektronische dienstverlening van de overheid en tevens verdere ontwikkeling van e-overheidsvoorzieningen;
- Kwaliteitsslag van de bevolkingsadministraties op Bonaire, Sint Eustatius en Saba en een duidelijk referentiekader voor taken en het daarvoor beschikbare geld;
- Modernisering van de gemeentelijke basisadministratie (GBA) en het register niet-ingezetenen middels de Wet basisregistratie personen. GBA maakt in 2012 een kwaliteitsslag door uitvoering van het Actieplan Kwaliteit GBA;

- Indiening wetsvoorstel voor de verlenging van de geldigheidsduur van een paspoort van 5 naar 10 jaar en wijzigingen van de paspoortwet;

- Het kabinet werkt toe naar gelijktrekking van het ambtenarenrecht met het arbeidsrecht en de loonontwikkeling van ambtenaren moet ten minste 2 jaar op nul uitkomen;

- De stijging van het aantal inwoners, de onderuitputting in het jaar 2010 (welke in 2011 wordt uitbetaald) en de uitnames in het kader van het normeren van het lokaal inkomensbeleid, schuldhulpverlening en regionale omgevingsdiensten, betekenen een vermindering van 18 euro per inwoner via het Gemeentefonds aan gemeenten ten opzichte van 2011;

- Naast de subsidie op grond van de Wet subsidiëring politieke partijen komt er 400.000 euro beschikbaar voor ondersteuning van lokale raadsleden op het gebied van scholing en vorming;

- Voor het platform voor kennis- en ervaringsuitwisseling tussen gemeenten 'Actieprogramma Lokaal Bestuur' zijn er na 2014 geen middelen meer beschikbaar. Wel worden de middelen voor initiatieven op het terrein van kennisdeling en kennisvermeerdering (publicaties, onderzoeken, congressen) t.a.v. het functioneren van het openbaar bestuur vanaf 2012 opgeschroefd;

- Ingezet wordt op voortzetting van het professionaliseringfonds burgemeesters (handhaving uitname 450.000 euro op jaarbasis uit het Gemeentefonds, toevoeging van dit bedrag aan begroting BZK en beschikbaarstelling vanuit BZK zelf van 300.000 euro voor de periode 2012-2015).

2.2 Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- De zorguitgaven zijn in 2012 500 miljoen euro hoger dan geraamd, op een begroting van 63,5 miljard. Aan het einde van de kabinetsperiode zal 74,4 miljard euro naar de zorg gaan. De maximale stijging van de zorguitgaven is in deze kabinetsperiode 15 miljard euro;

- Van de beschikbare middelen voor zorg wordt in 2012 een bedrag van 852 miljoen euro extra uitgegeven voor de verbetering van de kwaliteit van zorg, zoals scholing voor zittende medewerkers en het aantrekken van 12.000 extra medewerkers in 2014;

- Er is 3,5 miljoen euro gereserveerd voor het veiligheidsmanagementsysteem in zorg en 10 miljoen extra voor IGZ-toezicht, dat een grotere en proactieve rol krijgt. Verder wordt 10

miljoen euro geïnvesteerd in extra maatregelen tegen ouderenmishandeling (actieplan "ouderen in veilige handen");

- De hoogte van de zorgtoeslag wordt lager en het aantal huishoudens dat zorgtoeslag ontvangt daalt eveneens, naar 5,9 miljoen huishoudens;
- De gemiddeld uitgekeerde zorgtoeslag daalt van 730 euro per jaar tot 710 euro per jaar;
- De compensatie die chronische zieken en gehandicapten ontvangen voor hun hoge ziektekosten wordt vanaf 2013 inkomensafhankelijk. Verder komt er een maximum inkomensgrens;
- Wie niet komt opdagen bij een afspraak in het ziekenhuis moet zelf de rekening betalen. Deze maatregel moet de zorguitgaven met 20 miljoen euro verlichten;
- Er wordt 576 miljoen bezuinigd op de geestelijke gezondheidszorg, PGB-maatregelen, de invoering van een tariefkorting op de huisartsenzorg, terwijl ook de medisch specialisten. inleveren. Huisartsen mogen van elke duizend patiënten er 174 doorsturen naar in specialist tegen 200 in 2009;
- In levensbedreigende situaties moet 95% van de ambulances op tijd ter plaatse zijn, nu is 92% de norm;
- Er komt meer nadruk te liggen op preventie, signalering, zelfzorg, e-mental health en het stimuleren van korte behandelingen;
- Er komt een structurele korting van 200 miljoen euro op de Wmo-huishoudelijke hulp. Dit zal ten koste gaan van Bundestag Wmo-voorzieningen;
- Er komt een plan van aanpak om ondersteuning van mantelzorgers te versterken en instrumenten voor gemeenten en instellingen voor mantelzorgondersteuning om iets te doen aan de overbelasting van mantelzorgers. Uitgangspunt is meer lokale basisvoorzieningen (ook GGZ) en de zorg dichter bij de burger. Gemeenten krijgen geleidelijk meer zeggenschap over middelen/capaciteit van MEE (Cliëntenondersteuning voor gehandicapten);
- Het scheiden van wonen en zorg wordt voorbereid en gaat per 1 januari 2014 van start voor mensen met een lichte zorgvraag. Er zullen meer artsen moeten worden opgeleid om aan de toenemende vraag te voldoen;

- De AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) gaat terug naar de kern (voor mensen met langdurige vraag naar zorg) en er komen maatregelen om kwaliteit te verbeteren. Onderdelen van de AWBZ worden gedecentraliseerd naar gemeenten. Hierdoor kan er meer ondersteuning op maat, dichter bij de cliënt en beter afgestemd op de lokale mogelijkheden worden gegeven;

- De zorgkantoren worden opgeheven en per 1 januari 2013 gaat de uitvoering van de AWBZ naar de zorgverzekeraars waardoor er meer keuzevrijheid en sturingsmogelijkheden voor de cliënt ontstaat;

- Het schot tussen AWBZ en ZVW wordt flexibel toegepast, zodat herschikking op instellingniveau mogelijk is. Kosten zijn echter nog niet helder en dit is wel van belang voor gemeenten. Extramurale begeleiding van de AWBZ komt onder de WMO, per 1-1-2013 voor nieuwe cliënten en bestaande cliënten die een nieuwe of herindicatie aanvragen. Vanaf 2014 valt iedereen die begeleiding nodig heeft onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten;

- Gemeenten kunnen ondersteuning op maat bieden in eigen wijk of buurt. Gemeenten moeten daarvoor integraal werken: schuldhulpverlening, woningaanpassingen, re-integratie, bijstand en woonbeleid. Er komt een onderzoek naar beperking van toegang tot de AWBZ per 2013 voor mensen met een IQ tussen 70-85;

- Het Persoonsgebonden budget (PGB) wordt beperkt en per 1 januari 2014 wettelijk verankerd. Vanaf 2012 komen alleen mensen die recht hebben op een verblijf in een zorginstelling nog in aanmerking voor een pgb, de huidige budgethouders behouden hun pgb tot uiterlijk 1-1-2014. Het recht op AWBZ-zorg blijft behouden.

- Het jeugdstelsel wordt laagdrempeliger, integraler en efficiënter door decentralisatie naar gemeenten. Nadrukkelijke aandacht van gemeenten is in het komend jaar nodig voor het versterken van het lokaal preventief jeugdbeleid;

- De inhoudelijke ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) gaat door. De inzet is gericht op het versterken van de gewone opvoeding, eigen kracht en autonomie van jongeren en hun ouders. Er komen handreikingen en advies voor gemeenten ter ondersteuning van de samenwerking in de zorg om jeugd;

- Vanaf het voorjaar van 2012 wordt het bezit van alcohol op de openbare weg en in horecagelegenheden strafbaar voor jongeren onder de 16 jaar;

- Gemeenten krijgen in het kader van maatschappelijke opvang ondersteuning via een uitkering uit het Gemeentefonds en verspreiding van goede voorbeelden en expertise om dakloosheid te

verminderen en te voorkomen (met focus op zwerfjongeren). Per 1 januari 2012 is de wet verplichte meldcode en huiselijk geweld van kracht. Advies- en meldpunten van geweld in afhankelijkheidsrelaties gaan nauwer samenwerken. Het stelsel van opvang wordt verbeterd en er komt een krachtige aanpak van ouderenmishandeling. Eind 2011 is het Nieuwe Actieplan Aanpak Kindermishandeling gereed;

- Per 1 januari 2012 wordt gestart met het programma Sport en Bewegen in de buurt (waaronder uitbreiding van het aantal en verbreding van de inzet van combinatiefunctionarissen, meer vraaggericht aanbod en meer aanbod in de buurt door sportverenigingen en publiek-private samenwerking), waardoor er meer verbinding tussen zorg, welzijn en buitenschoolse opvang met sport ontstaat;
- Meer marktwerking in de zorg, doorpakken privatisering zal tot gevoelige keuzes leiden;
- Integrale tarieven voor langdurige zorg als onderdeel van de aanpassing van de AWBZ-financiering;
- Hervormingsmaatregelen (passend onderwijs, decentralisatie jeugdzorg, AWBZ en WwnV) worden in samenhang uitgewerkt en gevolgd;
- Verder kiest het kabinet voor vereenvoudiging indicatiestelling en minder regels;
- Er worden verplichte fusie-effectrapportages en een verplichte fusietoets bij te fuseren zorginstellingen ingevoerd;
- Er komt een wetsvoorstel ter voorkoming van verticale integratie (zorgverzekeraar-zorgaanbieder)
- Rollators en andere hulpmiddelen blijven binnen het zorgpakket;
- Verder doorzetten van geregelde concurrentie in de curatieve zorg. Collectieve zorgkosten worden verlaagd, door vanaf 2015 behandelingen met een lage ziektelast niet meer in het basispakket op te nemen;
- Slimmer gebruik maken van nieuwe technologische ontwikkelingen als e-health, zelfzorg maximaal stimuleren;
- Zorg afstemmen op behoeften patiënten, ‘dichtbij waar kan en verder weg waar nodig’
- Ziekenhuizen specialiseren zich in bepaalde soorten zorg;

- Ziekenhuiszorgprestatiebekostiging en uitbreiding vrije prijsvorming;

- Eenvoudige ingrepen terugbrengen uit ziekenhuizen naar de eerste lijn;

- Ook bij chronische ziekten meer nadruk op eerste lijn;

- Ook in ggz; ook lichte psychische klachten komen er terecht, terwijl dit ook in de eerste lijn kan worden behandeld;

2.3 Infrastructuur en Milieu

- Het kabinet heeft er voor gekozen de extra investeringen in infrastructuur, oplopend van 100 miljoen euro in 2013 tot 500 miljoen euro vanaf 2015, door te laten gaan;
- Het kabinet gaat er vanuit dat het autoverkeer tot 2020 groeit met 10 tot 35% en het aantal spoorreizigers met 5% per jaar. De verkeersintensiteit zal beter worden gespreid met het programma Beter Benutten;

- Eind 2012 wordt de Hanzelijn tussen Lelystad en Zwolle in gebruik genomen en gaan ook de stations Dronten en Kampen-Zuid open. Andere nieuwe stations die in 2012 open gaan zijn: Sassenheim, Halfweg-Zwanenburg, Westervoort en Maastricht-Noord;

- Het geld zal verder worden gebruikt voor de ring rond Utrecht, de verbinding A4-A44 bij Leiden (Rijnlandroute), de Amsterdamse Zuidas, snelwegen rond Rotterdam en een aansluiting van de Tweede Maasvlakte op het spoornet;

- Verder investeert het kabinet 4,4 miljard euro in het programma 'spoorboekloos' rijden van de NS waardoor er in drukke tijden en in de spits veel meer treinen kunnen rijden;

- De daarvoor benodigde aanpassingen van seinen worden versneld. Dat geldt ook voor de aanleg van fietsenstallingen;

- Het Rijk bemoeit zich enkel nog met ruimtelijke projecten die van nationale en internationale betekenis zijn, zoals de Zuidas, Schaalsprong Almere, Schiphol, de regio Eindhoven en Stadshavens Rotterdam;

- In 2012 treedt de ladder voor duurzame verstedelijking in werking;

- In 2012 verschijnen de resultaten van het actieprogramma Leegstand Kantoren en laat het kabinet weten welke acties nodig zijn;
- Het ministerie publiceert in 2012 de Atlas Leefomgeving;
- Het kabinet ondersteunt lokale klimaatprogramma's en stelt samen de Lokale Klimaatagenda 2011-2014 op;
- Het kabinet werkt aan alternatieve verdienmodellen, samenwerkingsvormen (waaronder PPS), financieringsvormen en allianties voor gebiedsontwikkeling;
- Gedurende de huidige kabinetsperiode komt er 800 km aan rijstrook bij;
- Vanaf 2020 rijdt er elke 10 minuten een intercity tussen de grote steden in de Randstad, Brabant en Gelderland;
- Het kabinet gelooft in de kracht van het bedrijfsleven bij het milieu- en klimaatdossier en stelt zich daarom terughoudend op;
- Het kabinet verdubbelt het aantal PPS-projecten;
- Het kabinet zal in 2012 met een Omgevingswet komen met voorstellen tot bundeling en vereenvoudiging van wet- en regelgeving. Om de aanleg van infrastructuur te versnellen zal de Crisis- en herstelwet permanent worden;
- Het Rijk ondersteunt de krimpgebieden, in de nabije toekomst 153 van de huidige 418 gemeenten, actief via tal van maatregelen zoals die zijn vastgelegd in de interbestuurlijke voortgangsrapportage bevolkingsdaling (van BZK).

2.4 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- De kinderbijslag wordt verlaagd met gemiddeld 35 euro per kind. Het geld wordt gebruikt om het kindgebonden budget voor ouders met een inkomen beneden de 33.000 euro bruto iets te verhogen;
- Op de kinderopvang wordt in 2012 420 miljoen euro bezuinigd. Ouders moeten zelf meer geld gaan betalen. De overheid draagt alleen nog bij in de kosten voor uren waarop de ouders werken;

- Werklozen worden zelf verantwoordelijk voor het vinden van werk. Gemeenten en de UWV krijgen 690 miljoen euro minder om werkzoekenden te helpen;

- De korting op het re-integratiebudget van gemeenten is per 2012 conform het regeerakkoord 400 miljoen en bij het UWV 100 miljoen euro (plus 190 miljoen korting uit de begroting 2011;

- Er komt een mobiliteitsbonus om het aantrekkelijker te maken voor bedrijven om oudere werknemers, uitkeringsgerechtigden en arbeidsgehandicapten in dienst te nemen en een Van-Werk-Naar-Werk budget voor werknemers om bij ontslag geld te besteden aan o.a. (om-)scholing;

- Het kabinet gaat uit van eigen verantwoordelijkheid bij burgers, voor zichzelf maar ook voor anderen. Vrijheid, eigen initiatief, creativiteit en verantwoordelijkheid in de samenleving staan voorop, waarbij de rol van een kleine, slagvaardige overheid ligt in de ondersteunende sfeer door aanmoediging, facilitering, het wegnemen van belemmeringen en waar nodig corrigerend optreden;

- De bezuinigingen van het kabinet gaan hand in hand met het toekomstbestendig maken van de oudedagsvoorziening, het activerend(er) maken van de sociale zekerheid, het terugdringen van misbruik van overheidsgeld en het realiseren van een compacte en minder bemoeizuchtige overheid die de verantwoordelijkheden en bevoegdheden weer teruglegt bij burgers en bedrijven;

- Het kabinet constateert dat een half miljoen uitkeringsontvangers en meer dan een miljoen mensen zonder uitkering aan de kant staan. Het kabinet wil zorgen voor meer flexibiliteit op de arbeidsmarkt met meer ruimte en verantwoordelijkheid voor burgers en bedrijven. Dit alles om meer mensen aan het werk te krijgen en parttimers meer uren te laten werken. Werken moet lonender worden;

- Het kabinet gaat uit van extra uitkeringslasten in 2012 van 100 miljoen euro door de korting van 400 miljoen euro op het re-integratiebudget vanaf 2012 (minder uitstroom uit de bijstand en stijging volume);

- Het participatiebudget gaat een nieuwe vorm krijgen. De re-integratie budgetten van WWB en (deels) Wajong en de hele Wsw worden samengevoegd. In 2015 begroot het kabinet 900 miljoen euro minder dan het vorige kabinet voor het zelfde jaar. Uit de begroting van SZW blijkt dat van de 3.611 miljoen euro die het kabinet eerder beschikbaar wilde stellen voor Wwb,

Wajong Wsw, nog maar 2.784 miljoen euro over is. Dat is 1.284 miljoen minder dan er voor dezelfde doelgroepen in 2010 is uitgegeven;

- Het kabinet zal in 2012 96 miljoen euro besparen door invoering van een huishoudinkomenstoets (32 miljoen euro), afbouw dubbele heffingskorting referentie minimumloon (52 miljoen euro) en fraudemaatregelen (12 miljoen, vanaf 2013 52 miljoen euro);

- Voor de wet BUIG is 78 miljoen euro minder beschikbaar. Dit komt door de lagere werkloosheidscijfers in 2011 dan waar eerder van was uitgegaan. In de Miljoenennota 2011 ging het kabinet uit van een bedrag van 4.119 miljoen euro en stelde dat budget in het voorjaar bij naar 4.026 miljoen. Voor 2012 is een bedrag van 4.044 miljoen euro gereserveerd;

- Door de WWnV zullen na 2013 de uitgaven ook stijgen, door instroom van voormalig Wajongers en vanaf 2014 neemt het inkomensdeel toe door de verwachting van toename werkloosheid;

- Per 2013 worden de huidige levensloopregeling en spaarloonregeling vervangen door een spaarregeling, die mensen langer vitaal moet houden voor de arbeidsmarkt;

- De uitgaven voor de AOW nemen deze kabinetsperiode toe met 3,7 miljard euro, door alle maatregelen die worden genomen blijven de uitgaven SZW toch gelijk. De pensioenleeftijd gaat stijgen. De AOW wordt gekoppeld aan de levensverwachting, pensioenleeftijd stijgt in 2020 naar 66 jaar en in 2025 naar 67 jaar;

- De Wet Werken naar Vermogen (WWnV) zal in 2013 ingaan en een besparing opleveren van ca. 2 miljard euro per jaar op de lange termijn;

- Verder komt het kabinet in 2012 met voorstellen tot modernisering van de Ziektewet, voorstellen voor minder regeldruk en vermindering administratieve lasten van 5%, en komt er per 1 januari 2012 één nieuwe, krachtige Inspectie SZW voor het toezicht. Tot slot wordt fraude van burgers en bedrijven harder aangepakt, zullen per 1 juli 2012 de sancties fors omhoog gaan, worden de uitgaven voor arbeidsongeschiktheid teruggedrongen en wordt de export van uitkeringen tegengegaan.

2.5 Veiligheid en Justitie

- Het kabinet zet zich in voor een sterke rechtsstaat als basis voor een samenleving waarin vrijheid en eigen verantwoordelijkheid centraal staan. Een rechtsstaat dat het zelfoplossend vermogen van burgers vergroot. Een geloofwaardige rechtsstaat waarin consequent en doeltreffend wordt gehandhaafd en waar de instrumenten van het recht zorgvuldig en zo spoedig mogelijk worden ingezet. Om deze ambities te verwezenlijken zijn door dit kabinet ingrijpende veranderingsprocessen in gang gezet, die in de komende jaren voortgezet worden;
- In 2011 is gestart met de voorbereidingen voor één nationale politie, begin 2012 wordt de nationale politie daadwerkelijk verwezenlijkt. Deze maatregel moet 30 miljoen euro opleveren in 2013 oplopend tot 230 miljoen euro in 2019. De 25 politieregio's worden vervangen door 10 regionale eenheden.

- Het gezag over de politie blijft lokaal belegd: bij de burgemeester en de officier van Justitie. Afspraken over de inzet van de politie worden gemaakt op basis van o.a. het integraal veiligheidsbeleid dat periodiek door de burgemeester wordt opgesteld. Vanaf 2012 zal de politie-inzet worden doorberekend aan de organisatie van een evenement;

- Het actieprogramma 'meer blauw, minder regels' dat in 2011 van start is gegaan brengt de administratieve lasten van politieagenten terug. In 2012 leidt dit tot een verhoging van het aantal direct inzetbare uren politiewerk dat overeenkomt met +/- 1000 fte. In 2013 en 2014 loopt dit zelfs op tot resp. 3000 en 5000 fte;

- Voor de aanpak van geweld is het oogmerk het geweldsniveau in 2012 op zijn minst te stabiliseren op het niveau van de Integrale Veiligheidsmonitor 2010: 5,5%. Daarmee worden de bereikte resultaten van de afgelopen jaren bestendigd;

- Om de buurt veiliger te maken voor bewoner en ondernemer, wordt er naast een grote inzet op het voorkomen van criminaliteit ook de pakkans bij ernstige misdrijven verhoogd. De pakkans voor delicten met een hoge impact op het slachtoffer (overvallen, straatroof, inbraak, geweld) moet tot en met 2014 landelijk met een kwart omhoog. De pakkans voor deze delicten gaan in 2012 al omhoog naar 34,5% (in 2009 was de pakkans 30%). Het lokale gezag kan binnen de algehele trend van de verhoging van de pakkans, andere (meer op de lokale situatie gerichte) accenten leggen;

- Medio 2013 moeten alle 89 jeugdbendes die nu in beeld zijn aangepakt zijn. De bestaande lokale aanpak van overlastgevende en hinderlijke bendes in gemeenten wordt geïntensiveerd voortgezet;

- De burger moet snel en eenvoudig aangifte kunnen doen en tijdig informatie ontvangen over wat er met hun aangifte gebeurt. Een aangiftevolgsysteem waarmee de aangever zelf in staat is de status van de aangifte op te vragen wordt in 2012 intensief beproefd. Om de 'heterdaadkracht' van de politie te verbeteren, zullen burgers gestimuleerd worden om vaker 1-1-2 te bellen als zij iets verdachts zien;

- Veiligheidshuizen zijn voor een veiligere buurt en wijk onmisbaar. Hier werken gemeentebestuurder, de officier van Justitie, de politieagent en de reclasseringsambtenaar op lokaal niveau samen met andere partners om daders aan te pakken. De doorontwikkeling van de Veiligheidshuizen staan in 2012 centraal;

- Voor een geloofwaardige rechtstaat is het van belang dat er snel en doeltreffend gehandeld wordt; sneller recht doen en sneller straffen. Slachtoffers krijgen een sterkere positie. Het spreekrecht van slachtoffers wordt uitgebreid. Daarnaast wordt conservatoir beslag ten behoeve van slachtoffers mogelijk gemaakt.

2.6 Economie, Landbouw en Innovatie

- Door twee ministeries te fuseren (Economische Zaken en Landbouw) en taken te schrappen realiseert het ministerie van EL&I in 2015 een besparing op het apparaatbudget van totaal 288 miljoen euro. In 2012 wordt een eerste besparing ingeboekt van 49,1 miljoen;
- Om het groeivermogen te versterken heeft het kabinet in samenwerking met het bedrijfsleven en kennisinstellingen ambitieuze plannen opgesteld voor de negen topsectoren. Naast energie zijn dat water, high tech systems, logistiek, creatieve industrie, life sciences, chemie agrofood en tuinbouw. In deze sectoren ligt de meerwaarde voor Nederland. Het grote voorbeeld is het agrofood complex rondom het Wageningen University & Research Centre;

- Met de topsectorenaanpak beoogt de regering geen sterke sectoren te *creëren*, maar optimaal te *ondersteunen*. Overheid, bedrijven en kennisinstellingen werken samen aan optimale condities voor succesvolle vernieuwing van de topsectoren. De wensen van ondernemers en onderzoekers staan hierbij centraal om zo met gerichte publieke inspanningen de gezamenlijke ambities te helpen verwezenlijken. Er is gekozen voor meer focus op de topsectoren bij de onderzoeksprogrammering van grote onderzoeksinstituten via innovatiecontracten;

- Het kabinet kiest voor het verzilveren van internationale kansen voor bedrijven via economische missies en een transitiefaciliteit voor opkomende economieën;

- Een overbrugging van belangrijke samenwerkingsverbanden tussen het bedrijfsleven en de overheid, zoals de Technologische Topinstituten, vormen de overgang naar een nieuw innovatiebeleid;

- Concrete acties zijn het opstellen innovatiecontracten, de inzet van kennismiddelen, de voortzetting van de financiering Technologische Topinstituten en in 2013 een fiscale aftrek van 25% voor de bijdrage van bedrijven aan Topconsortia Kennis & Innovatie (TKI) ;

- Het NWO reserveert voor 2012 een vrije impuls van 70 miljoen euro voor de Topconsortia Kennis & Innovatie voor de topsectoren;

- Het STW budget wordt structureel verhoogd met 10 miljoen euro voor topsectoren (eindplaatje bijdrage NWO 2015: 100 miljoen euro);

- In 2012 wordt bij TNO een schuif van 10 miljoen euro van niet-prioritaire sectoren naar de topsectoren doorgevoerd;

- Voor meer samenwerking met het MKB wordt het huidige budget van 24 miljoen euro voor co-financieringsprojecten van TNO verhoogd tot minstens 40 miljoen in 2015; ook wordt de Small Business Innovation Research (SBIR)-regeling van TNO bij sommige andere toegepaste kennisinstituten ingevoerd (eindplaatje bijdrage TNO 2015: richting 75 miljoen) ;

- Eind 2011 is een interdepartementale strategische agenda gereed: deze wordt vanaf 2012 ingevoerd. In de agenda wordt de strategische verbinding gelegd tussen regionale, nationale en Europese ambities en investeringen. Hiervoor worden economische diplomatie, nieuwe technologische samenwerkingsverbanden en marktverkenningen ingezet;

- het kabinet kiest voor 17 economische missies naar buitenland en het naar Nederland halen van tenminste 15 significante buitenlandse investeerders in topsectoren in de komende drie jaar. Ingezet wordt op landen als Brazilië, Rusland, India en China;

- In 2012 gaat de Transitiefaciliteit van start om de economische banden te versterken met landen zoals Zuid-Afrika en Vietnam (15 miljoen euro);

- In deze kabinetsperiode wordt ruimte geboden aan ondernemerschap en innovatie door investeringen in innovatie te ondersteunen, met behulp van € 500 miljoen lastenverlichting in deze kabinetsperiode via de Research & Development Aftrek;

- Via het Innovatiefonds MKB+ zal meer durfkapitaal voor kansrijke innovatieve projecten beschikbaar worden gesteld voor de financiering van commercieel kansrijke innovaties.

- Het kabinet kiest voor vermindering van de regeldruk met 10% via het Programma Regeldruk Bedrijven;

- Via ondernemerspleinen zal gewerkt worden aan betere en goedkopere dienstverlening aan ondernemers. De heffingen van de Kamers van Koophandel worden met 10% te verlaagd in 2012 en volledig afgeschaft per 2013;

- 500 miljoen euro lastenverlichting voor bedrijven in deze kabinetsperiode via de Research & Development Aftrek (RDA) waardoor investeren in innovatie fiscaal aantrekkelijk wordt;

- Het Innovatiefonds MKB+ start per 1 januari 2012 en bestaat uit innovatiekredieten, die rechtstreeks aan ondernemingen worden verstrekt en uit risico-kapitaal dat via investeringsfondsen bij ondernemingen terechtkomt;

- Een budget van 95 miljoen euro aan innovatiekredieten leidt in 2012 tot ongeveer 270 miljoen euro aan private R&D-investeringen. Dit is een verdrievoudiging van de publieke investering;

- Daarnaast streeft het kabinet in 2012 naar de beschikbaarheid van € 80 miljoen aan risicokapitaal door overheid en private investeerders met behulp van onder andere de (verbrede) *seed capital* regeling;

- Het budget voor de Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) is voor 2011 inmiddels verhoogd van 765 miljoen euro naar 1 miljard. Dit vooruitlopend op de honorering van de aanvraag ingediend bij het Europees Investeringsfonds (EIF) voor ondersteuning op de jaren 2011–2013;

- De BMKB wordt beleidsmatig versoberd om tot een betere kostenbeheersing te komen, met als doel dat meer bedrijven van de regeling gebruik kunnen blijven maken;

- Voortzetting van de crisismaatregel Garantie Ondernemingsfinanciering (GO) in 2012. De nog onbenutte garantieruimte onder de 1,5 miljard euro wordt opnieuw opengesteld, waarbij de maximale garantie per bedrijf wordt teruggebracht van 75 miljoen naar 25 miljoen euro.

- Om een bredere groep (potentiële) kleinere ondernemers te kunnen bereiken met microfinanciering zal Qredits via een pilot in 2012 de mogelijkheid krijgen om leningen tot 50.000 euro te verstrekken (dit was voorheen 35.000 euro);

- Om voor mens en natuur duurzame welvaart te bevorderen, kiest het kabinet voor decentralisatie van natuurbeleid;

- Verder kiest het kabinet voor een brede inzet van de Programmatische Aanpak Stikstof en voor het vergroten van de bekendheid van de OESO-richtlijnen voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen bij bestuursvoorzitters van beursgenoteerde bedrijven;

- Verder kiest het cabinet voor vermindering van het antibioticagebruik met 20% per 1 januari 2012, het afsluiten van *Green deals* tussen burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden, en om de productie van duurzame energie te verhogen door de inzet van de Stimuleringsregeling duurzame energie (SDE+);

- Een schone en betrouwbare energievoorziening is essentieel voor duurzame economische groei. Dat vergt een blijvende inzet van ondernemers, onderzoekers en overheid. De afgelopen tien jaar is de structuur van de energievoorziening fundamenteel veranderd. De energiemarkt is geliberaliseerd en buitenlandse partijen spelen een prominente rol in de Nederlandse energievoorziening. Dit heeft geleid tot een efficiëntere en meer betrouwbare energievoorziening voor burgers en bedrijven;

- Het kabinet zet zich in om de internationale toppositie van de agrofood- en tuinbouwsector verder te versterken. Dat vergt nauwe samenwerking in de *Gouden Driehoek* tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid. De agrofood en tuinbouw zijn niet voor niets topsectoren. Met als focus: duurzaam, innovatief en internationaal;

- Implementatie van het actieprogramma van de conferentie *Agriculture, Food Security and Climate Change* in 2010 en organisatie van de follow-up conferentie in Vietnam in 2012;

- Het opdrachtenpakket van Agentschap NL wordt in 2012 ingekrompen met 6,4 miljoen euro (ongeveer 2,5%). Dit volgt rechtstreeks uit het kabinetsbesluit om in deze kabinetsperiode 500 miljoen euro aan subsidies te schrappen;

- De bijdrage aan de Dienst Landelijk Gebied wordt in 2012 verlaagd met circa 18 miljoen euro (ongeveer 14,5%), door Ecologische Hoofdstructuur te her-ijken en de uitvoering van het natuurbeleid te decentraliseren;

- Nederland is gestegen van de 8e naar de 7e plaats op de mondiale lijst van meest concurrerende economieën (het kabinet wil naar top 5). Investeringen lopen hiervoor op van 1,3 miljard naar 2 miljard euro;

- Investeringen in speur- en ontwikkelingswerk (WBSO) moet stijgen van 1,8% van het BBP naar 2,5% in 2020;

- Het kabinet voert een belastingaftrek voor innovatie in. Het budget voor WSBO wordt hiermee verhoogd van 14 miljoen naar 800 miljoen euro (zit in de verlaging van loonkosten bij investeringen). Naast aftrek loonkosten mogen nu ook computers en technische installaties worden afgetrokken van 250 miljoen oplopend naar 500 miljoen in 2015, terwijl aan ondernemerssubsidies voor 500 miljoen euro wordt geschrapt;

- Door bestaande regelingen samen te voegen tot een fonds ontstaat er een innovatiefonds voor het MKB van 500 miljoen euro, terwijl aan de andere de lasten voor het bedrijfsleven met 3 miljard euro worden verhoogd;

- Het Rijk zet in op de lijn dat in 2015 40% van het onderzoeksgeld uit bedrijven komt;

- NWO, KNAW en toegepaste kennisinstituten zoals TNO moeten in 2015 600 miljoen euro bijdragen aan deze onderzoeken vanuit de topsectoren aangedragen. Dit gaat ten koste van het onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek;

- Het kabinet trekt extra geld uit voor de bouw van een tweede kerncentrale. Terwijl in 2009 7,9 miljoen euro beschikbaar was, stelt het kabinet in 2012 15,9 miljoen euro beschikbaar;

- Vooral op de portefeuille Natuur wordt flink bezuinigd: de uitgaven aan natuur, regio en ruimte gaan van 838 miljoen in 2012 naar 340 miljoen euro in 2016.

2.7 Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

- De bijdrage die de overheid per student aan universiteiten betaald gaat van 6.000 naar 5.600 euro. Ter compensatie ontvangen de universiteiten een deel van de langstudeerdersboete;
- Voor het verbeteren van taal- en rekenvaardigheden trekt het kabinet 8 miljoen euro uit. Voor hetzelfde doel is in het basisonderwijs in 2012 43 miljoen euro beschikbaar, dat is 12 miljoen euro meer dan was geraamd;

- Om te zorgen dat alle kinderen voldoende les krijgen zullen urennormen strikter worden gehandhaafd;
- Om de beroepsgroep van leerkrachten te versterken blijven prestatiebeloningen worden gehandhaafd, wordt er geëxperimenteerd en zullen over de gehele linie meer master-afgestudeerden worden ingezet;
- Het voorstel voor het verminderen van het aantal profielen zal worden voortgezet en exameneisen worden verhoogd;
- Vmbo-ers zullen ook op de hoogste niveaus een direct aansluitende mbo-opleiding kunnen volgen;
- Het kabinet trekt 7 miljoen euro uit voor professionele masters terwijl het bedrijfsleven de rest moet bijpassen;
- Voor masterstudenten wordt een leenstelsel ingevoerd en de duur van de studenten OV-kaart wordt beperkt;
- Het kabinet zet in op 25% meer artsen in 2025.

2.8 Buitenlandse Zaken

- Het kabinet kiest voor verdere investering in de relatie met Israël, opzet van een samen-werkingsraad Nederland – Israël met focus op handel en innovatie;
- Structurele bezuiniging op personeel en materieel van het ministerie van Buitenlandse Zaken; begroting oplopend van 7 miljoen in 2012 tot 74 miljoen euro in 2015, bestaande uit 2,5 miljoen in 2012 oplopend tot 55 miljoen euro in 2015 door inkrimping en een efficiencyslag van het postennetwerk. Daarnaast nog 4,5 miljoen in 2012 oplopend tot 19 miljoen euro in 2015 door versobering, centralisering en dynamisering van de organisatie op het kerndepartement;
- Strategischer inzet van buitenlandse bezoeken door bewindspersonen met nadruk op economische diplomatie uitgaande van de negen zogenoemde 'topsectoren';
- Extra bilaterale aandacht voor onder meer Brazilië, Verenigde Staten, Rusland en China met het oog op de energievoorzieningszekerheid en veiligheidsbelangen;

- Ontwikkelingssamenwerking verschuift van sociale- naar productieve sectoren met vier speerpunten: 1. veiligheid en rechtsorde, 2. voedselzekerheid, 3. water en 4. seksuele en reproductieve gezondheid en rechten;
- Focus op het mensenrechtenbeleid door onder meer selectieve thematische en geografische inzet van het Mensenrechtenfonds;
- Sterke inzet op hervormingen van de multilaterale organisaties (als Verenigde Naties en de Bretton Woods-instellingen) zodat ze beter zijn toegesneden op de uitdagingen van de 21e eeuw;
- Vorming van een gezamenlijke kiesgroep in het IMF met België;
- Bezuiniging op het ODA budget (Official Development Assistance) voor ontwikkelingssamenwerking structureel vanaf 2012 gemiddeld 0,7% van BNP. Voor 2012 komt dat neer op 900 miljoen euro;
- Kortingen op HGIS (Homogene Groep Internationale Samenwerking) met bijdragen op vrijwillige basis voor non-ODA programma's wat neer komt op 8 miljoen in 2012 oplopend tot 40 miljoen euro in 2015;
- Voortzetting hulp aan Afghanistan voor de opbouw van een rechtstaat;
- Voortzetting en meer effectieve bestrijding van piraterij met de nadruk op de aanpak van de oorzaken;
- Nederland wil een voortrekkersrol vervullen in thema's als vrijheid van godsdienst en levensovertuiging, vrijheid van meningsuiting inclusief de bevordering van internetvrijheid;
- Bescheiden hulp aan de transitie in de Arabische regio die leidt tot maatschappelijke en economische hervormingen, een inclusieve democratie en respect voor burgerlijke vrijheden en mensenrechten;
- Extra steun van 7,5 miljoen in 2012 oplopend naar 15 miljoen euro in 2015 gericht op onder meer ondersteuning van het maatschappelijk middenveld, bedrijfsleven (MKB) met in de 1e fase focus op Egypte aan Tunesië en in de 2e fase Marokko en Jordanië;
- Het zwaartepunt van de consulaire dienstverlening verschuift naar Nederlanders in extreme nood ofwel een robuustere crisisrespons en een gedifferentieerde gedetineerdenbegeleiding;
- Stimulering van de culturele samenwerking met de Arabische regio en Centraal en Oost-Europa.